

Datum

2021-01-12

Vår referens

Malin Anderberg

Utredare

malin.anderberg@malmö.se

Remiss från Infrastrukturdepartementet – Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet MN-2020-11466

Sammanfattning

Energimarknadsinspektionen har tagit fram rapporten Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet. De två dokumenten innehåller åtgärdsförslag inklusive lagändringsförslag för att avhjälpa kapacitetsbristen i elnäten samt ökade incitament för kostnadseffektiva och mer teknikneutrala lösningar i elnätsverksamhet. Miljönämnden är överlag positiv till förslagen men saknar ett helhetsgrepp om effekt- och kapacitetsutmaningen som även inkluderar produktion, effektivisering, optimering samt sårbarhet.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på kommunstyrelsens remiss enligt förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2021-01-12
- Bilaga 1 Energimarknadsinspektionen R2020:06 Kapacitetsutmaningen i elnäten
- Bilaga 2 Energimarknadsinspektionen PM2020:01 Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2021-02-17

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en remiss från Infrastrukturdepartementet angående Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet, till bland annat miljönämnden för samråd. Svar önskades senast 2021-02-15 men anstånd är beviljat till efter nämndens sammanträde 2021-02-18.

Bakgrund

Infrastrukturdepartementets remiss innehåller två separata dokument med förslag framtagna av Energimarknadsinspektionens (Ei): rapporten Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet.

Ei:s rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten

Energimarknadsinspektionen fick den 24 oktober 2019 i uppdrag av regeringen att analysera kapacitetsbristen i elnäten. I denna rapport presenteras de rekommendationer och förslag som analysen kommit fram till vilka sammanställts i en handlingsplan. Fem utvecklingsområden har identifierats för att avhjälpa kapacitetsbristen i elnäten och i handlingsplanen föreslås konkreta åtgärder inom dessa områden. De fem utvecklingsområdena är: *Förbättrad planering och koordinering i samband med nätutveckling, Förbättrade anslutningsprocesser, En mer kostnadseffektiv driftsäkerhet, Ökad användning av flexibilitets tjänster för ett mer effektivt nätutnyttjande samt Effektiv prissättning för att motverka luftbokeningar i nätet.*

Ei:s promemoria Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Energimarknadsinspektionen föreslår ändringar av ellagen för att möjliggöra införandet av ett incitament i reglermodellen som styr mot andra lösningar än traditionella nätinvesteringar när sådana lösningar är mer kostnadseffektiva på sikt. Det är idag mer lönsamt för nätföretagen att investera i anläggningar som genererar kapitalkostnader, än att vidta åtgärder i nätverksamheten som medför löpande kostnader, för att uppnå samma effekt. Förändringen syftar till att ge nätföretagen incitament att arbeta med att effektivisera hela nätverksamhetens kostnads massa, både kapitalkostnader och löpande kostnader. Lösningen innebär större teknikneutralitet och att exempelvis smarta elnätstjänster blir gynnsamma för elnätsbolagen att välja i de fall de är mer kostnadseffektiva än andra lösningar och att den tidigare hårda styrningen mot investeringar i nätanläggningar försvagas.

Förvaltningens förslag till yttrande

Miljönämnden är generellt positiv till de förslag som läggs fram. Det är viktigt att ellagen utvecklas i takt med resten av samhället och med de nya behov som uppstår i energisystemet kopplat till elnätsverksamheten.

Miljönämnden anser däremot att förslagen endast hanterar en del av de grundläggande problem som orsakat risken för effektbrist i Skåne. För att säkra effekt tillgången i regionen krävs en rad åtgärder som inte endast kan avhjälpas med att transportera el. Det krävs även en ökad produktion av el lokalt och regionalt, att användningen av el hålls nere genom effektiviseringsåtgärder och att energisystemet optimeras så att el respektive värme används ändamålsenligt. Dessa aspekter hanteras inte tillräckligt i Ei:s förslag.

Miljönämnden anser dessutom att det finns behov av fördjupade behovsanalyser på nationell nivå då elektrifieringen av industri och transportsektorn kommer leda till ett signifikant ökat effektbehov. Exempelvis kommer LKAB:s omställning motsvara cirka en tredjedel av hela Sveriges årsproduktion av el.

Miljönämnden anser utöver detta att Infrastrukturdepartementet bör utreda resiliens- och sårbarhetsperspektivet avseende effekt- och kapacitetsutmaningen. Exempelvis blir elförsörjningen till södra Sverige sårbar om det mesta av kraftproduktionen sker i norra delen av Sverige. Eventuella störningar, oavsiktliga eller avsiktliga, får stora samhällskonsekvenser.

Vidare anser miljönämnden att formerna för ägande av samhällskritisk infrastruktur bör utredas. Exempel från Malmö tydliggör vikten av detta då det nyligen med kort varsel beslutades att kraftproduktion skulle stängas samtidigt som det fanns varningar för elbrist. Beslutet togs helt enligt elmarknadens spelregler baserat på lönsamhet och staden hade mycket liten möjlighet att påverka. Bristen på kommunal rådighet och möjlighet att agera för samhällets bästa blev här problematiskt bland annat ur ett säkerhetsperspektiv.

Ei:s rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten

Kommunens roll nämns i samband med nätutvecklingsplanerna i rapporten och i handlingsplanen står det att ”kommuner och regioner bör vara proaktiva i processen för att tillgodose deras framtida behov”. Miljönämnden anser att det är viktigt att detta förfarande preciseras tydligt i kommande föreskrifter. Kommunerna behöver veta vilken roll de ska ha i processen och vilket ansvar som ligger på dem respektive vilket ansvar som ligger på övriga involverade aktörer.

Miljönämnden anser även att rapporten föreslår bra förtydliganden kring att kapacitetsbrist inte får åberopas som särskilda skäl för att neka anslutning om det kan åtgärdas med andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nät samt att elnätsföretagen ska redogöra för vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet i de fall företaget har nekat en anslutning och uppgett bristande kapacitet som anledning. Denna tydlighet ökar transparensen mellan nätägare och kunder samt kan bidra till en tydligare bild av kapacitetsproblematiken för systemanvändarna.

Miljönämnden anser att de föreslagna aktiviteterna i rapportens handlingsplan kommer utgöra en viktig pusselbit i lösningen på kapacitetsutmaningen i regionen då de bemöter viktiga aspekter kring elnätens kapacitetsbrist. Som nämnt ovan efterfrågas däremot ett helhetsgrepp om effektfrågan, vilket även inkluderar aspekter så som ökad regional förnybar produktionskapacitet och energieffektiviseringsåtgärder.

Ei:s promemoria Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Miljönämnden ställer sig positiv till utvecklingen av ellagen som öppnar upp för andra typer av lösningar istället för den styrning mot investeringar som tidigare har rått. Det är däremot i detta läge svårt att avgöra hur förändringen kommer påverka malmöborna då detaljerna kring hur genomförandet kommer fungera i praktiken inte är klara. Miljönämnden ställer sig dock positiv till en mer teknikneutral intäktsram som öppnar för den mest kostnadseffektiva lösningen vilket i förlängningen kommer gynna nätföretagets kunder, det vill säga malmöborna, vid tariffsättningen.

Miljönämnden är positiv till det man vill uppnå genom den föreslagna förändringen men ser även en utmaning i själva genomförandet om inte vissa delar förtydligas. Enligt förslaget ska exempelvis elnätsföretagen jämföras med andra företag med ”likartad objektiv förutsättning” och det finns en risk för otydlighet kopplat till bedömningen kring vad detta innebär. Den typen av kategorisering riskerar att bli komplicerad och otydlig. Det är därför viktigt att man i det fortsatta arbetet är mycket noggrann och tydlig kring utformandet av dessa riktlinjer.

Barnkonventionen

Beaktande av barnkonventionen är inte aktuellt i detta ärende.

Förslaget har utarbetats av Malin Anderberg, utredare.

Samråd har skett med Jonas Kamleh, strateg, och John Hallbeck, projektledare, samt med Olof Liungman, avdelningschef, samtliga på miljöstrategiska avdelningen.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Olof Liungman
Avdelningschef
Miljöstrategiska avdelningen